

АНАЛИЗ НА ПРИРОДНИТЕ БЕДСТВИЯ В БЪЛГАРИЯ ЗА ПЕРИОДА 2004-2008 Г.

Ралица Берберова

*Нов български университет
e-mail: rberberova@nbu.bg*

Ключови думи: природни бедствия, статистически данни, България

Резюме: Целта на настоящия доклад е да представи анализ на природните бедствия в България въз основа на статистически данни за периода 2004-2008 г.

VULNERABILITY TO NATURAL DISASTERS IN BULGARIA

Ralitza Berberova

*New Bulgarian University
e-mail: rberberova@nbu.bg*

Keywords: natural disasters, statistics, Bulgaria

Abstract: The purpose of this report is to present an analysis of natural disasters occurred in Bulgaria for the period 2004-2008 on the basis of statistical data.

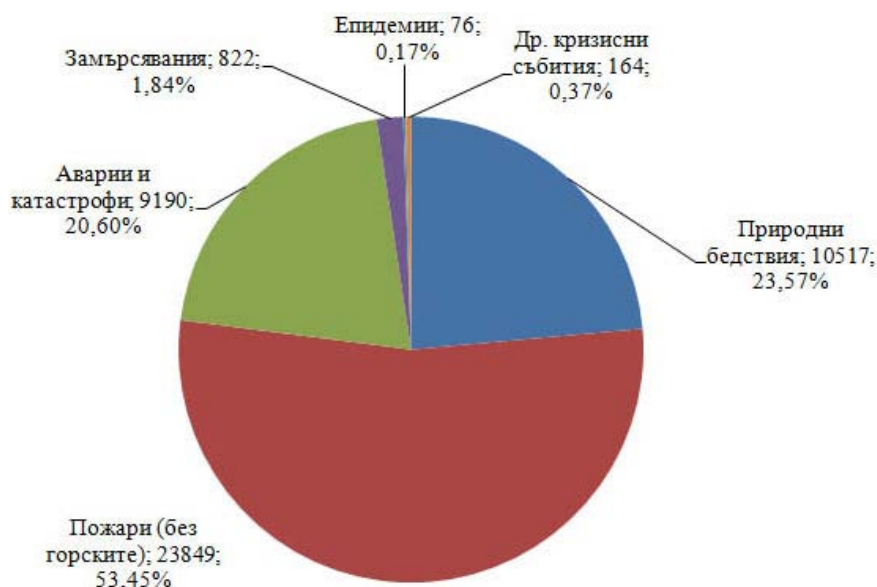
Състоянието на природните бедствия в България е очертано на базата на аналитичен обзор на станали в страната ни такива събития за периода 2004 – 2008 г.

Анализът е изготвен въз основа на статистически данни от официалната интернет страница на Националния статистически институт (НСИ). Данните за горските пожари са взети от Министерство на земеделието и храните.

Таблица 1. Брой кризисни събития по групи за периода 2004 – 2008 г.

Група кризисно събитие	Вид природно бедствие	Кризисно събитие, бр.
Природни бедствия	Свлачище	1332
	Земетресение	58
	Наводнение	4046
	Горски пожари	2995
	Вятърна буря	782
	Градушка	132
	Снегонавяване	473
	Заледяване, измръзване	129
	Друго природно бедствие	570
	ОБЩО природни бедствия	10517
Пожари (без горските)		23849
Аварии и катастрофи		9190
Замърсявания		822
Епидемии		76

Др. кризисни събития		164
ОБЩО		44618

Фиг. 1. Относителен дял на кризисните събития по групи за периода 2004 – 2008 г.

От фиг. 1 се вижда, че най-голям относителен дял (53,45 %) от станалите кризисни събития в страната ни за периода 2004 – 2008 г. заемат пожарите (без горските) (23849 бр.). Природните бедствия заемат второ място. Техният брой е 10517 или 23,57 % от станалите в страната ни кризисни събития (44618 бр.), което е близо ¼. 20,6 % заемат аварията и катастрофите (9190 бр.), следвани от замърсявания (822 бр.) и други кризисни събития (240 бр.). Сериозният дял на станалите природни бедствия потвърждава необходимостта от предприемането на мерки за тяхното ограничаване и превенция на населението.

Таблица 2. Брой природни бедствия по области за периода 2004 – 2008 г.

Област	Брой природни бедствия (без горските пожари)
Благоевград	204
Бургас	388
Варна	235
Велико Търново	220
Видин	103
Враца	414
Габрово	335
Добрич	113
Кърджали	434
Кюстендил	146
Ловеч	197
Монтана	348
Пазарджик	196
Перник	215
Плевен	157
Пловдив	410
Разград	208
Русе	270
Силистра	223
Сливен	125

Смолян	543
София	565
София - град	177
Стара Загора	342
Търговище	237
Хасково	67
Шумен	346
Ямбол	304

Фиг. 2. Брой природни бедствия по области за периода 2004 – 2008 г.

От табл. 2 и фиг. 2 се вижда, че най-много природни бедствия в периода 2004 – 2008 г. са ставали в областите: София (565 бр.), Смолян (543 бр.), Враца (414 бр.), Кърджали (434 бр.), Пловдив (410 бр.). Следват ги: Бургас (388 бр.), Монтана (348 бр.), Шумен (346 бр.), Стара Загора (342 бр.), Габрово (335 бр.), Ямбол (304 бр.) и др. Сравнително по-малко засегнати са били областите: Ловеч (197 бр.), Пазарджик (196 бр.), София-град (177 бр.), Плевен (157 бр.) и др. Единствената област с по-малко от 100 природни бедствия за тези 5 години е област Хасково (67 бр.).

Таблица 3. Брой горски пожари и опожарени площи по отделните РУГ за периода 2004 – 2008 г.

Регионално управление на горите	Брой	Площ, дка
РДГ Берковица	213	86921
РДГ Благоевград	205	16809
РДГ Бургас	130	20539
РДГ Варна	201	9785
РДГ Велико Търново	124	18820
РДГ Кърджали	299	97780
РДГ Кюстендил	247	18650
РДГ Ловеч	308	85340
РДГ Пазарджик	214	22216
РДГ Пловдив	214	15508
РДГ Русе	79	5025

РДГ Сливен	112	52220
РДГ Стара Загора	77	54983
РДГ Смолян	122	4953
РДГ София	380	40142
РДГ Шумен	70	359
ОБЩО	2995	550050

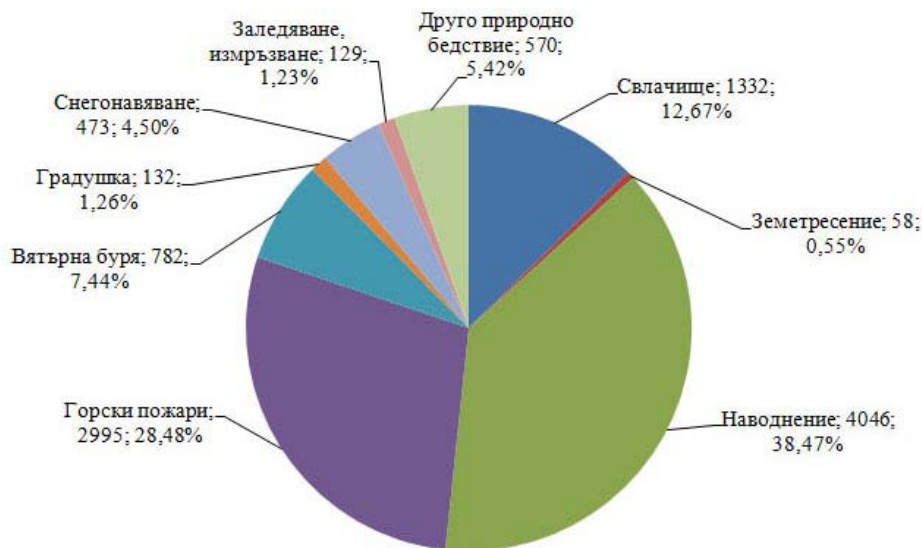
Таблица 4. Брой на причините за станалите горски пожари за периода 2004 – 2008 г.

Причина	Брой
Неизвестна	883
Небрежност	1883
Умишлено	185
Естествена	44
ОБЩО	2995

От данните в табл. 3 се вижда, че за периода 2004 – 2008 г. са станали 2 995 броя горски пожари в страната ни, които са опожарили територия на площ 550 050 дка. Най-много пожари са станали в районите на РДГ София (380 бр.), РДГ Ловеч (308 бр.), РДГ Кърджали (299 бр.). Най-малко горски пожари са отчетени в РДГ Русе (79 бр.) и РДГ Шумен (70 бр.). Най-сериозно опожарените територии са в РДГ Кърджали (97780 дка), РДГ Берковица (86921 дка), РДГ Ловеч (85340 дка), следвани от РДГ Стара Загора (54983 дка), РДГ Сливен (52220 дка), РДГ София (40142 дка), РДГ Пазарджик (22216 дка) и РДГ Бургас (20539 дка). Сред опожарените територии на площ между 10 000 - 20 000 дка попадат: РДГ Велико Търново (18820 дка), РДГ Кюстендил (18650 дка), РДГ Благоевград (16809 дка) и РДГ Пловдив (15508 дка). Опожарени площи под 10 000 дка има само в РДГ Варна (9785 дка), РДГ Русе (5025 дка), РДГ Смолян (4953 дка) и РДГ Шумен (359 дка). Забелязва се, че опожарените територии с най-голяма площ се намират в планински райони, което предполага, че огнищата им са труднодостъпни, което е вероятната причина за размера на нанесените щети. Причините за пожарите са представени в табл. 4. Най-голям е броят на горските пожари, причинени по небрежност (1883 бр.), следвани от неустановени причини за тяхната поява (883 бр.). Броят на естествената поява на пожари е най-малък – 44. В групата на умишлените пожари са отнесени 185 броя, което показва негативна тенденция.

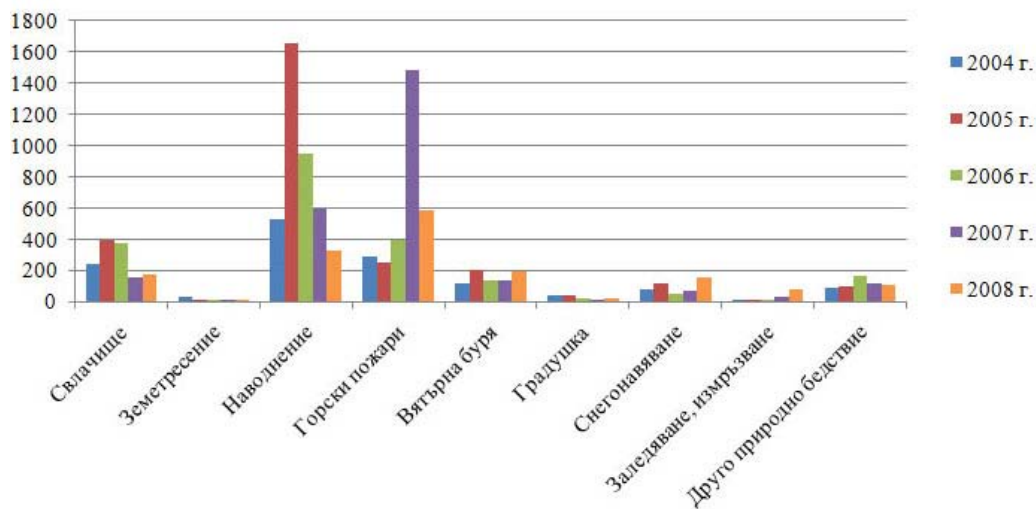
Таблица 5. Брой на природните бедствия в общините по години по вид бедствие за периода 2004 – 2008 г.

Природно бедствие	Година					Общо 2004 – 2008 г.
	2004 г.	2005 г.	2006 г.	2007 г.	2008 г.	
Свлачище	238	392	374	151	177	1332
Земетресение	31	9	3	1	14	58
Наводнение	531	1657	945	591	322	4046
Горски пожари	291	251	392	1479	582	2995
Вятърна буря	115	204	136	137	190	782
Градушка	40	45	17	13	17	132
Снегонавяване	82	121	49	68	153	473
Заледяване, измръзване	1	15	8	28	77	129
Друго природно бедствие	90	100	162	114	104	570
ОБЩО	1419	2794	2086	2582	1636	10517

Фиг. 3. Относителен дял на природните бедствия в общините по години по вид бедствие за периода 2004 – 2008 г.

В разглеждания период най-сериозен дял от природни бедствия, засегнали общините в България, заемат: наводненията (38,47 %), горските пожари (28,48 %) и свлачищата (12,67 %), които са последвани от вятърните бури (7,44 %), други природни бедствия (5,42 %) и снегонавяванията (4,5 %). Относително малък дял заемат: градушките (1,26), заледяванията и измръзванията (1,23 %) и земетресенията (0,55 %) (фиг. 3).

Фиг. 4. Брой природни бедствия по вид по години, 2004 – 2008 г.

На фиг. 4 са представени броят на станалите природни бедствия в страната за период 2004 – 2008 г. по години.

През 2004 г. общият брой станали природни бедствия е 1419. Наблюдават се най-голям брой наводнения (531 бр.), горски пожари (291 бр.) и свлачища (238 бр.). Вятърните бури в тази година са 115 на брой. Отчетени са 82 снегонавявания, 1 замръзване и 40 градушки. Земетресенията са били 31. Другите природни бедствия са били 90 на брой.

Броят на станалите природни бедствия през следващата година, 2005 г., е 2794 бр., което е значително покачване в сравнение с предходната 2004 г. Отново наводненията са с най-висок брой – 1657, следвани от свлачищата (392 бр.), горските пожари (251 бр.) и вятърните бури (204 бр.). Снегонавяванията през тази година са 473, заледяванията – 15, а градушките са били 132. 9 са отчетените земетресения. Броят на другите природни бедствия е 570.

През 2006 г., сравнено с 2005 г., се наблюдава лек спад в природните бедствия. Общият им брой е 2086. Както през 2004 и 2005 г., така и през 2006 наводненията са с най-висок брой, а именно 945. Горските пожари и свлачищата, подобно на наводненията, при сравнението с

предходните две години са природните бедствия, които са сред трите бедствия с най-голям брой. Регистрирани са 392 горски пожара и 374 свлачища. Вятърните бури са били 136. Съответно 49 снегонавявания и 8 замръзвания. През 2006 г. са отчетени 17 градушки и 3 земетресения. Другите природни бедствия са били 162 на брой.

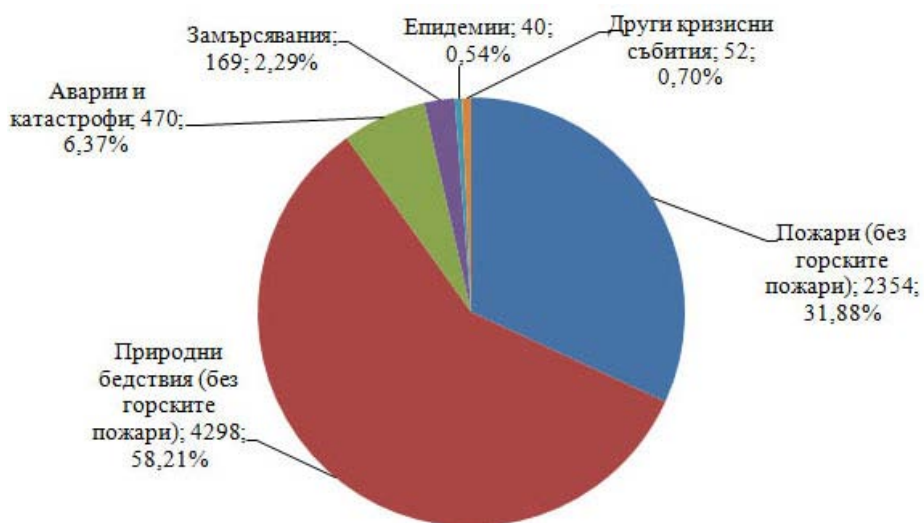
2582 е броят на станалите природни бедствия в страната ни през 2007 г. Наблюдава се леко покачване в сравнение с предходната 2006 г. Докато през 2004, 2005 и 2006 г. на водещо място по брой природни бедствия, станали в страната ни са наводненията, а на второ място горските пожари, то през 2007 г. горските пожари вземат превес (1479 бр.), следвани от наводненията (591 бр.). Както през предходните три години, така и през тази, свлачищата и вятърните бури заемат трето и четвърто място по най-голям брой станали природни бедствия в България. Броят на свлачищата е бил 151, а на вятърните бури - 137. 68 са регистрираните снегонавявания и 28 са заледяванията. Градушките са били 13 на брой. Отчетено е 1 земетресение. Другите природни бедствия са били 114 на брой.

Броят на станалите природни бедствия през 2008 г. е 1636. Както през 2007 г., така и през 2008 г., най-много са горските пожари (582 бр.), следвани от наводненията (322 бр.), вятърните бури (190 бр.) и свлачищата (177 бр.). От тези данни става видно, че през разглежданите пет години, 2004-2008 г., страната ни е била засягана най-често от едни и същи природни бедствия, а именно наводнения, горски пожари, свлачища и вятърни бури. Отчетените снегонавявания през 2008 г. са били 153 на брой, а заледяванията – 77. 17 градушки и 14 земетресения. 104 са бедствията включени в групата други природни бедствия.

Тук е важно да се отбележи, че освен причинените материални щети от наводненията през 2006 г. като множество залети и унищожени жилищни и промишлени сгради, земеделски земи и селскостопански обекти, инфраструктура и хилядите потърпевши, наводненията се отразиха и върху туризма в страната, който е един от водещите икономически отрасли за България. През юли 2006 г., в пика на туристическия сезон, силен вятър и проливни дъждове заляха Южното Черноморие. В някои от общините бе обявено бедствено положение.

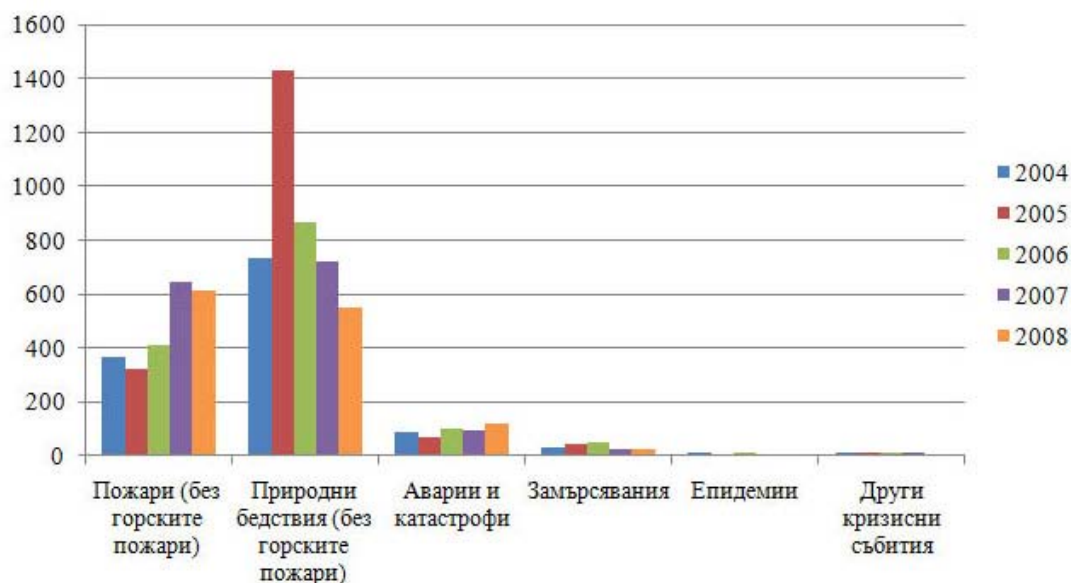
Таблица 6. Засегнати населени места по група кризисно събитие по години за периода 2004 – 2008 г.

Група кризисно събитие	Засегнати населени места, бр.					
	2004 г.	2005 г.	2006 г.	2007 г.	2008 г.	2004 – 2008 г.
Пожари (без горски пожари)	364	322	412	645	611	2354
Природни бедствия (без горски пожари)	734	1427	868	721	548	4298
Аварии и катастрофи	88	69	100	94	119	470
Замърсявания	32	44	48	23	22	169
Епидемии	12	3	12	8	5	40
Други кризисни събития	14	9	11	12	6	52
ОБЩО	1244	1874	1451	1503	1311	7383

Фиг. 5. Относителен дял на засегнатите населени места по група кризисно събитие за периода 2004 – 2008 г.

Както става видно от фиг. 5 за периода 2004 – 2008 г., най-много населени места са били засегнати от кризисни събития вследствие на природни бедствия (58,21 %), следвани от пожарите (без горски) (31,88 %). Останалите населени места са били засегнати от аварии и катастрофи (6,37 %), замърсявания (2,29 %), и други кризисни събития (1,24 %).

Фиг. 6. Брой на засегнатите населени места по група кризисно събитие и по години за периода 2004 – 2008 г.

Най-много засегнати населени места в периода 2004 – 2008 г. в страната ни са следствие на природните бедствия (фиг. 6). Изключение прави 2008 г., когато пожарите (без горски) са били най-много – 611 на брой. В същото време се забелязва, че, отново през 2008 г., засегнатите населени места от природни бедствия са само с 63 по-малко от пожарите (без горски). Възможно е дори броят на засегнатите населени места през 2008 г. от природни бедствия, да е по-висок, тъй като тук не са включени последиците от горските пожари.

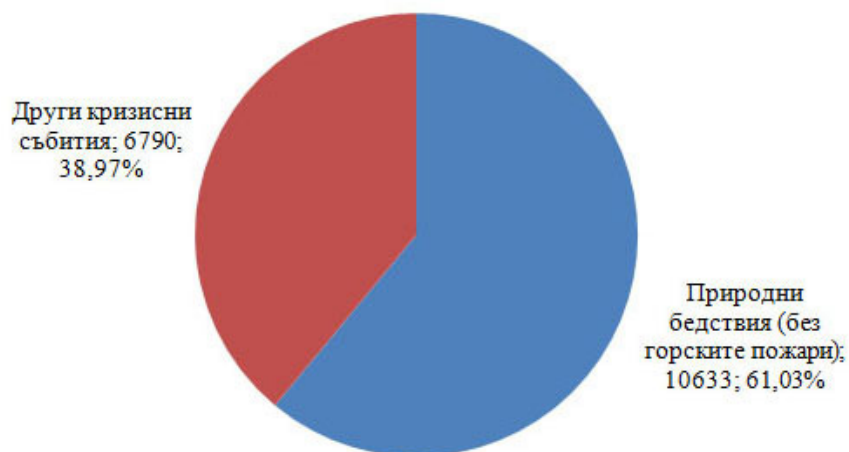
Таблица 7. Брой поразени жилищни сгради и жилища по група кризисно събитие и по години за периода 2004-2008 г.

Група кризисно събитие	Година	Поразени жилищни сгради, бр.	Поразени жилища, бр.
Природни бедствия (без горски пожари)	2004	352	1055
	2005	6645	9495
	2006	1425	1675
	2007	1933	1910
	2008	278	273
	ОБЩО	10633	14408
Други кризисни събития	2004	914	1294
	2005	883	1341
	2006	1388	1468
	2007	1804	2422
	2008	1801	2063
	ОБЩО	6790	8588

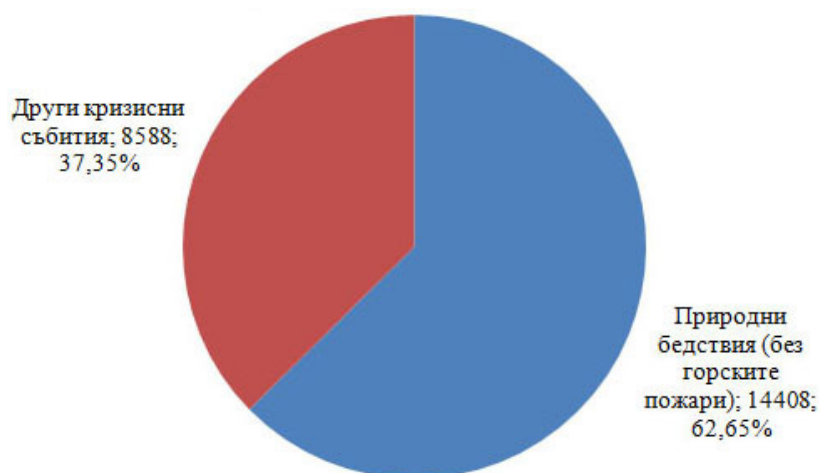

Фиг. 7. Брой на поразените жилищни сгради и жилища по група кризисно събитие за периода 2004-2008 г.

Поразените жилищни сгради и жилища вследствие на кризисни събития в страната ни са представени на фиг. 7. От нея се вижда, че по-големият брой се дължи на кризисните събития вследствие на природните бедствия, засегнали страната ни в разглеждания период.

Фиг. 8. Относителен дял на поразените жилищни сгради по група кризисно събитие за периода 2004 – 2008 г.

Фиг. 9. Относителен дял на поразените жилища по група кризисно събитие за периода 2004 – 2008 г.

От фиг. 8 и 9 става видно, че по-големият брой на поразените жилищни сгради и жилища вследствие на кризисни събития за периода 2004 – 2008 г. е следствие на станали в страната ни природни бедствия. Поразените жилищни сгради от тях са 10633 или в процентно отношение това са 61,03 %. 14408 жилища или 62,65 % от поразените в страната ни жилища са вследствие на кризисно събитие от групата на природните бедствия.

Заклучение

Най-голям процент от станалите кризисни събития в България за периода 2004 – 2008 г. заемат пожарите (без горските), следвани от природните бедствия, които заемат второ място и представляват близо $\frac{1}{4}$ от станалите кризисни събития.

В разглеждания период най-сериозен дял от природни бедствия, засегнали общините в България, заемат: наводненията, горските пожари, свлачищата и вятърните бури. Относително малък дял заемат: градушките, снегонавяванията, залежаванията и др. По данните на НСИ земетресенията заемат нищожен дял, но не трябва да се забравя, че страната ни е преживяла сериозни земетресения и по-важното, че територията на България е разположена в един от силно сеизмичните райони на света и е силно уязвима от това природно бедствие.

От теорията и практиката се знае, че природните бедствия не са самостоятелни явления – много често те са обвързани помежду си. Това е видно и от представените данни, където може да се намери взаимовръзка между факта, че на водещи позиции по брой станали бедствия в страната ни са наводненията, свлачищата и вятърните бури. Много често вятърните бури са придружени с интензивни дъждове, което е предпоставка за появата на наводнения, които от своя страна активизират нови или стари свлачища и свлачищни процеси. От своя страна причина за появата на вятърни бури и интензивни валежи може да се търси в глобалните промени в климата и нарастването им в световен мащаб. Промените в климата се обясняват от една страна със замърсяването на атмосферата следствие на антропогенни фактори, а от друга – с естествени процеси като промяна в наклона на земната ос.

Станалите в страната ни пожари в по-честия случай са или от неразумна и неадекватна човешка дейност, или умишлени. Отнесени са към природните бедствия, тъй като щетите, които нанасят на околната среда и икономиката много често са сериозни и необратими и за възстановяването им се изисква дълъг период от време.

От данните става видно, че близо 60 % от населените места са били засегнати от кризисни събития вследствие на природни бедствия. Над 60 % от поразените жилищни сгради и жилища за периода 2004 – 2008 г. е следствие на природни бедствия. Това потвърждава необходимостта от изграждане на адекватни системи за превенция в населените места.

Резултатите от анализа подсказват, че е необходим цялостен управленски подход за природните бедствия, който да отдава съответно внимание на уязвимостта на страната към бедствия, въздействието и обхвата на щетите, взаимовръзките между различните видове бедствия, а също така и въздействието на тези явления върху общественото развитие и икономиката на страната.

Литература:

1. Кризисни събития. НСИ. 2004-2008
2. Статистически данни за станали пожари 2004-2008. Министерство на земеделието и храните. Достъп по ЗДОИ